
Introduktion

Vinternumret av *Arbetsmarknad & Arbetsliv* inleds med en artikel om ”den nya ekonomin”. Frågan är vad som är utmärkande för denna. Att den alltmer utvecklade och använda informationsteknologin är en viktig komponent råder det enighet om. Informationsteknologin är en viktig förutsättning för den ökande globala marknadsekonomin, där enskilda regioner och företag konkurrerar med varandra och där skillnaden mellan centrum och periferi jämnas ut. Samtidigt betonas ofta betydelsen av geografiskt täta nätverk. Det anses viktigt med kraftfulla innovationssystem, där beslutscentra, företag och forskningsinstitutioner ligger nära varandra. I Sverige har länge universitetsorternas betydelse som tillväxtcentra betonats. Men varför blomstrar Gnosjöregionen? Den tillhör knappast något sådant innovationssystem. I artikeln av **Göran Brulin** och **Casten von Otter** diskuteras denna fråga och andra frågor som är kopplade till utvecklingen av den nya ekonomin och olika regioners tillväxt. De bägge författarna menar bl a att man i debatten ofta förbiset att det finns väsentliga skillnader mellan olika former av ekonomisk verksamhet. Den nya ekonomin skapar exempelvis helt olika förutsättningar för den innovationsinriktade industrin som sysslar med bioteknologi och andra spetsteknologier, och för den produktionsinriktade industrin som framställer varor och tjänster. Verkligheten och utvecklingen är ofta mer komplicerad och mångfacetterad än vad de teoretiska resonemangen förespår.

Arbetslöshetskrisen under 1990-talet drabbade alla grupper på arbetsmarknaden. Vissa grupper drabbades dock särskilt hårt, bland dem de ensamstående med barn. **Per Lundborg** diskuterar i en artikel varför denna

grupp drabbades hårdare än andra. Frågan är intressant ur ett socialt perspektiv eftersom arbetslösheten för denna grupp, som domineras av kvinnor, starkt påverkar barnen. För den aktuella gruppen minskade andelen som haft reguljär sysselsättning avsevärt mellan 1990 och 1997. Dessutom ökade antalet arbetslöshetsdagar kraftigt. Den främsta förklaringen som Lundborg ger till att de ensamstående med barn drabbades så hårt av arbetslöshetschocken är att gruppen i genomsnitt är relativt lågutbildad. Övriga faktorer som påverkar arbetslöshetstiderna är åldern, var i landet man bor och var man är född.

I en artikel av **Jörgen Hermansson** och **Per-Ola Öberg** beskrivs och analyseras hur Arbetslivsfonden kom till och verkade. Arbetslivsfonden inrättades i början av 1990-talet för att administrera omkring elva miljarder kronor, vilka var ämnade att förbättra arbetsmiljön i Sverige. Arbetslivsfonden var ända från början tänkt att vara en tillfällig myndighet och på så sätt var den ett förvaltningspolitiskt experiment. Hur såg den beslutsprocess ut som ledde fram till denna väldiga arbetsmiljösatsning? Vem hade makten över tillkomsten? Var beslutsprocessen rationell? Hur arbetade myndigheten när den fördelade de elva miljarderna? Var det en lyckad tanke att tidsbegränsa myndighetens livstid? Det är dessa frågor som är i fokus i artikeln, och det är således ett centralt statsvetenskapligt perspektiv som anläggs. Det handlar om möjligheterna till politiskt reformarbete och styrning, vilket ytterst handlar om förutsättningarna för en fungerande demokrati.

I det förra numret av *Arbetsmarknad & Arbetsliv* avslutade Nils Elvander en artikel-

serie om utvecklingen av Industrial Relations i Sverige och internationellt. Han diskuterade IR-områdets framtid och olika utvecklingsmöjligheter och efterlyste samtidigt en debatt. Lena Gonäs kommenterade artiklarna och slutsatserna i samma nummer. Här i vinternumret fortsätter **Niklas Bruun** diskussionen. Han framhåller bl a det problematiska i att använda begreppet "Industrial Relations" i ett arbetsliv som innehåller allt mindre av industriarbete och allt mer av tjänstearbete. Dessutom vill Niklas Bruun lyfta fram och poängtera samarbetet mellan universitets- och sektorsforskning inom IR-området på ett mer markant sätt än vad Nils Elvander gjort.

I den debatt om utvärdering av svensk arbetsmarknadspolitik som startade i förra numret av *Arbetsmarknad & Arbetsliv* framförde Kenneth Carling och Laura Larsson ståndpunkten att den klassiska utvärderingsfrågan inte kan besvaras, på grund av den omfattning arbetsmarknadspolitiken har haft i landet under 1990-talet. I detta nummer framförs två debattinlägg av **Lars Behrenz** och **Anders Harkman**.

Den förstnämnde anser att utvärderingar kan och måste göras trots att vi inte lever i den perfekta av världar. Trots att verklig-

heten inte alla gånger strikt motsvarar teorin finns det ingen anledning att ge upp utvärderingar. Att jämförelsegruppen eventuellt kan få ta del av programmet i framtiden borde vara ett problem inte bara inom det arbetsmarknadspolitiska området utan inom samtliga vetenskaper. En uppfattning han för fram är att det går att jämföra deltagare i ett visst program med deltagare i andra program.

Harkmans huvudpoäng är att det går att mäta i vilken utsträckning deltagaren blir mer attraktiv på arbetsmarknaden genom att delta i programmet. Då finns inga principiella skäl mot att personer i en kontrollgrupp senare kan delta i samma program. Han håller dock med om att omfattningen av arbetsmarknadspolitiken ställer till problem vid utvärderingar, men anser att dessa går att överkomma.

Gemensamt för det båda debattörerna är att de inte anser att de problem som Carling och Larsson diskuterar är så allvarliga att de omöjliggör utvärderingar av den svenska arbetsmarknadspolitiken. I en replik bemöter Carling och Larsson kritiken och förtydligar sina argument. De vidhåller att en ny teori krävs för att kunna identifiera den grundläggande programeffekten.

Susanna Okeke
Ulla Arnell-Gustafsson